

4. Elvyttävyys

Elvyttävällä ympäristöllä tarkoitetaan paikkoja, joissa on mahdollista vapautua stressistä ja ladata akkuja. Erityisesti sellaisten tilanteiden jälkeen, joissa tiedon käsittelykapasiteettimme on koetuksella, kuten arjen stressaavissa tilanteissa aistien ylikuormittuessa ja jatkuvan tarkkaavaisuuden ylläpidon uuvuttamana, kaipaamme tilannetta korjaavia kokemuksia. Elvyttävään ympäristöön hakeutuminen on eräs tapa palauttaa mielen tasapainoa. Elvyttävälle kokemukselle on tunnusomaista (1) lumoutuminen, (2) jatkuvuus, (3) arkipäivästä irtautumisen tunne ja (4) yhteensopivuus⁶⁹.

Lumoutuminen on tarkkaavuuden tahatonta kiinnittymistä kiinnostavaan ja innostavaan kohteeseen. Jatkuvuus liittyy kokemukseen siitä, että ympäristö tarjoaa jotakin välitöntä kokemusta enemmän tutkittavaksi. Elvyttävän maiseman tai paikan tulisi luoda tunne, että se ympäröi ihmistä ja ulottuu riittävän kauas ajallisesti tai paikallisesti. Arkipäivästä irtautuminen tarkoittaa arkipäivän rutiineista poispääsemistä henkisesti tai fyysisesti. Kaikki arkinen unohtuu ja jää kauas taakse. Kokonaisuuden osien tulisi olla toisiinsa sopusointuisesti yhteydessä niin, että ympäristöstä muodostuu johdonmukainen eikä sekava vaikutelma. Yhteensopivuus määrittyy henkilön päämäärien ja ympäristön vaatimusten väliseksi tasapainoksi. Mitä enemmän kokemuksessa on kaikkia näitä puolia, sitä elvyttävämpi se on⁷⁰.

Kun sitten alamme elpyä vaikkapa rasittavan työpäivän jälkeen jossakin paikassa, mielessä pyörivät asiat alkavat unohtua ja ”pää alkaa selvetä”. Keskittymiskyky palautuu. Mieltä vaivaavien asioiden kohtaaminen helpottuu. Saatamme mietiskellä oman elämän päämääriä ja tarkoitusta.

Elpyminen ulottuu elpymisen kokemuksen lisäksi fysiologiselle tasolle, mikä näkyy esimerkiksi sydämen toiminnassa, ihon sähkönjohtokyvyssä ja pään lihasten jännittyneisyyden asteessa. Tätä kautta elvyttävät kokemukset voivat vaikuttaa ihmisten terveydentilaan. Klassisessa tutkimuksessa sappikivileikkauksesta toipuva potilasryhmä, jonka huoneesta oli luontonäkymä, toipui nopeammin ja tarvitsi vähemmän kipulääkkeitä kuin verrokkiryhmä, joka katseli vastapäisen talon seinää. Elpymiskokemukset myös edesauttavat keskittymiskykyä. Esimerkiksi eräessä tutkimuksessa huomattiin, että eräretkeltä palanneet selvisivät vertailuryhmää paremmin keskittymistä vaativasta oikolukutehtävästä.

Asukkaiden mielipaikat ovat usein juuri elvyttäviä kokemuksia tarjoavia paikkoja. Kun ihmisten mielipaikkoja on tutkittu ympäri maailmaa on havaittu, että niistä noin puolet ovat luonnonympäristöjä. Tutkijat arvelevatkin, että luonnonympäristöjä suositaan juuri siksi, että ihmiset vaistoavat niiden kyvyn elvyttää⁷¹. Suomalaiset eivät tässä suhteessa eroa merkitsevästi ts. ole sen luonnonläheisiä kuin ihmiset muissa kulttuureissa⁷². Toisaalta, luonnonläheisyys näyttää olevan suomalaisten tavallisimmin mainitsema elinympäristön hyvä puoli. Tällöin luonnonläheisyys yhdistyy mm. mahdollisuuteen ulkoilla⁷³. Luonnonläheisyyden erilaiset merkitykset asukkailla kaipaavat kuitenkin lisätutkimusta.

Luonnonympäristö näyttää olevan erityisen tyypillinen mielipaikka ihmisille, jotka kärsivät jostakin terveydellisestä ongelmasta⁷⁴. Usein mielipaikalle on tyypillistä, että siellä halutaan olla yksin, kaikessa rauhassa ja että siellä voidaan selkiyttää ajatuksia ja asettaa asioita mittasuhteisiin. Ihmiset, jolla on taipumusta negatiivisiin mielialoihin hakeutuvat mielipaikkaansa yksin erityisen usein⁷⁵. Mielipaikkaa käytetään tällöin psyykkisen itsesäätelyn välineenä. Samoin kuin saatamme käyttää sisäisiä psyykkisiä prosesseja tai muita ihmisiä tasapainottamaan mielenrauhaamme, myös fyysisestä ympäristöstä voi tulla itsesäätelyn väline. Paikka on erityisen sopiva itsesäätelyyn, jos se mahdollistaa nimeämisen, personalisoinnin, inhimillistämisen ja kontrollin tunteen⁷⁶.

Selkeitä ohjeita elvyttävien ympäristöjen suunnitteluun on mahdotonta antaa. Kuitenkin todennäköisiä, useimpien ihmisten elvyttävinä kokemien ympäristön piirteitä voi hahmotella. Elvyttävyystutkimus on osoittanut, että:

- luonnonympäristöillä on erityisen voimakas elvyttävä vaikutus
- tämä vaikutus syntyy hyvin nopeasti
- elvyttävät elementit eivät välttämättä ole dramaattisia
- paikassa olemisen lisäksi pelkkä näkymäkin sinne voi riittää elvyttävään vaikutukseen
- elvyttävä elämys voi syntyä tahdosta riippumatta
- elvyttävää vaikutusta ei välttämättä heti huomaa

Seuraavassa kuvataan esimerkinomaisesti, miten lumoutumisen, jatkuvuuden, arkipäivästä irtautumisen tunnetta ja kokemusta yhteensopivuudesta voi pyrkiä synnyttämään. Parasta olisi kuitenkin tutkia kussakin tilanteessa, mitkä

ratkaisut toimivat elvyttävästi, mitkä eivät (ks. minimenetelmä). Jos pienoistutkimuksen tekeminen on mahdotonta, suunnittelija voi ainakin miettiä, mitkä paikat ovat elvyttäneet häntä itseään ja mistä tekijöistä kokemus on koostunut.

■ LUMOUTUMINEN

Monenlaiset ympäristöt voivat saada aikaan lumoutumisen tunteen. Auringonlasku, järven pinnan väreily, pilvet, nuotion liekit, tähdet tai valon leikki puun oksistossa voivat vangita huomion. Tällöin paikka tai tapahtuma itsessään voi saada aikaan lumoutumisen tunteen. Jotkut aktiviteetit, vaikkapa kalastaminen tai puutarhanhoito voivat olla yhtä lailla vangitsevia. Toimintaa, johon uppoudutaan niin, että koko muu maailma tuntuu katoavan ja jopa oma itse toiminnan osana unohtuu, voidaan kutsua virtaavaksi toiminnaksi (flow). Lumoavaa voi olla itse havaintojen tekeminenkin ympäristöstä, erityisesti jos siihen sisältyy oivaltamisen iloa ja uusien asioiden löytämistä. Elvyttävälle lumoutumisen tunteelle on tyypillistä, että kokemus on 'hiljainen' tai 'hidas'. Tarkkaavuuden vangitseva kokemus ei aina johda lumoutumisen tunteeseen tai elpymiseen. Myös jännittävän jalkapallo-ottelun seuraaminen lumoaa, mutta toisella, 'meluisammalla' tavalla. Tarkkaavuus voi kiinnittyä myös uhkaaviin asioihin, kuten käärmeeseen maastossa.

Vesi lumoaa. Puron liplatus ja aaltojen vyöryminen tarjoavat moniaistisen, elvyttävän kokemuksen. Silta puron yli tarjoaa elvyttävän pysähdyspaikan. Vesielementin olemassaolo on tärkeää sekä lapsille että aikuisille, jotka mieltävät sen ylellisenä ja asuin ympäristön laatua lisäävänä tekijänä. Vesielementti on elvyttävimmillään ja turvallisimmillaan matalissa puroissa, joihin voidaan johtaa hulevesiä (= sateesta ja lumen sulamisesta peräisin olevaa valumavettä). Soliseva puro, joka täyttyy sadepäivänä saa harmaankin päivän tuntumaan juhralta. Hieno esimerkki purojen käytöstä ovat Kouvolan kävelykeskustan, Manskin kivetyt purot⁷⁷. Freiburgissa, Etelä-Saksassa, koko kaupunki muuttuu solisevien purojen verkostoksi keväisin, kun lumet sulavat Swartzwaldissa⁷⁸.

Pimeyskin voi tuntua elvyttävältä, kun silmät saavat levätä. Tähdet näkyvät ja lumoavat. Hälyvalolta rauhoitettuja alueita kaivataan kaupungissakin. Vastaavasti hiljaisuus elvyttää ja hiljaisten alueiden suojeleminen on tärkeää.

■ JATKUVUUS

Kun ihmiset sanovat menevänsä 'kokonaan toiseen maailmaan', he viittaavat paikkaan, joka tuntuu muodostavan oman maailmansa. Tämä paikka ei välttämättä ole suuri tai kaukana, mutta tavalla tai toisella se tarjoaa kokemuksen, että paikalla on ajallista tai paikallista ulottuvuutta. Tällaisessa paikassa mieli vaeltaa. Paikan eri elementit vahvistavat toisiaan, jolloin kokonaisuudesta syntyy jotakin enemmän kuin vain osiensa summa. Paikassa kävijästä tuntuu, että hän on jossakin erityisessä paikassa, jossa on omat lainalaisuutensa ja piirteensä. Hyvä kirja tarjoaa jatkuvuuden kokemuksen, sukelluksen toiseen maailmaan, josta on vaikea irrottautua kirjan loppuessa. Bonsai-puu ikkunalaudalla voi olla 'henkireikätila' samoin kuin verstashuone. Jokaisella perheenjäsenellä tulisi olla mahdollisuus ajoittain vetäytyä omiin maailmoihinsa.

Vanhat esineet ja rakennukset saavat aikaan ajallisen jatkuvuuden tunnetta. Viittaukset paikan omintakeiseen historiaan vahvistavat paikan henkeä (genius loci).

Pienikin paikka voi olla varsinainen 'elämystasku'. Japanilainen puutarha voi tuntua kokonaan omalta maailmaltaan. Puutarha on suunniteltu niin, että siellä liikkuja huomaa pienetkin yksityiskohdat. Jatkuvuuden tunnetta edistävät myös avoimeen tilaan aukeavat rajatut näkymät, kiertävät reitit ja tilan rajautuminen osa-alueiksi niin, että puutarhaa ei voi nähdä kokonaan mistään tarkastelukulmasta.

■ ARKIPÄIVÄSTÄ IRTAUTUMINEN

Arjen kiireistä, häiriöistä ja vaatimuksista irrottava paikka on elvyttävä. Paikka tarjoaa jollakin tasolla arjesta poikkeavia kokemuksia. Esimerkiksi omassa puutarhassa työskentely voi olla tervetullut vastapaino hektiselle työelämälle. Vaikka paikan vaihdos on tyypillisin esimerkki arjesta irrottavasta kokemuksesta, voi irtautuminen tapahtua myös käsitteellisemmällä tasolla. Pelkästään ikkunasta ulos katselu voi irrottaa hetkeksi arjesta ja tarjota mahdollisuuden rentoutua, vaikka vain hetkeksi. Mikä tahansa paikanvaihdos ei tunnu elvyttävältä. Joskus lomalta palaava tuntee tarvitsevansa toisen loman toipuakseen. Elvyttävä arkipäivästä irtautuminen mahdollistaa akkujen lataamisen.

Hiljaiset alueet ovat tärkeitä. Kokonaiset, laajat hiljaiset alueet toimivat tehokkaasti elvyttävinä paikkoina. Ns. melumuuritalot⁷⁹ voivat torjua melua tehokkaasti tiiviisti rakennetussa urbaanissa ympäristössä. Talon perusajatuksena on jakaa asunnon tilan melua sietäviin (varastotilat, saniteettitilat, käytävät) ja melulta rauhoitettuihin tiloihin (oleskelutilat ja makuuhuoneet). Vilkkaan liikenneväylän suojaksi rakennettu talorivistö synnyttää samalla tunteen sisäkorttelista omana maailmanaan.

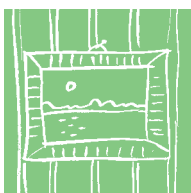
Jopa yksittäinen ikkunanäkymä voi olla tärkeä. Ikkunasta näkyvä puu, joka muuttuu vuodenaikojen ja säiden vaihdella voi olla tärkeä elvyttävän kokemuksen lähde. Ikkunasta aukeavan vapaan tilan on osoitettu vähentävän ahtauden kokemuksia tiiviisti rakennetussa ympäristössä. Erityisen tärkeä ikkunanäkymä on ihmisille, joiden liikkuminen ulkona on rajoitettua.

Elvyttävä lähipuisto on parhaimmillaan, kun sen äänimaailman noudattaa luonnonläheistä linjaa. Linnunlaulu ja veden solina ovat kaikkein miellyttävimpinä koettuja ääniä. Niiden olemassaolo lisää rakennetunkin ympäristön miellyttävyyttä.

■ YHTEENSOPIVUUS

Viimeinen elvyttävälle kokemukselle tyypillinen piirre on paikan yhteensopi- vuus omien henkilökohtaisten ominaisuuksien kanssa. Kun ihmisen tavoitteet ja mieltymykset, ympäristön asettamat vaatimukset ja ympäristöstä saatava tieto ovat yhdensuuntaisia, syntyy tunne ympäristön sopimisesta itselle. Vaikka paikka tarjoaisi lumoutumisen, jatkuvuuden ja arjesta irtautumisen tunteen, se ei silti välttämättä toimi elvyttävästi, jos paikka ei tunnu sopivan itselle. Joku yksittäinen häiriötekijä, kuten melu voi turmella elpymiskokemuksen. Monil- le suomalaisille kesämökki on mitä elvyttävin paikka. Siellä puuhailu tarjoaa monille kokemuksen oman toiminnan ja ympäristön välisestä yhteensopivuus- desta. Tulen virittely, kalastus ja rakentelu tuottaa onnistumisen kokemuksia ja koetaan elvyttävänä. Myös paikan eri elementtien välinen yhteensopivuus on tärkeää. Rakennusmateriaalien ja suunnitteluratkaisujen sopivuus paikkaan koetaan elvyttävänä.

Mahdollisuus personalisoida tilaa, tehdä siitä oman näköi- nen, on tärkeää yhteensopivuuden tunteen aikaansaamiseksi. Ihmiset vaihtelevat siinä, missä määrin he haluavat jättää kädenjälkeään ympäristöön. Jollekin riittää taulujen ripusta- minen omaan huoneeseen, toinen haluaa rakentaa omannä- köisen talon ja kolmas toivoo voivansa vaikuttaa koko asuin- alueen ilmeeseen. Jonkinasteinen kädenjäljen jättäminen tulisi olla mahdollista kaikissa tiloissa, myös instituutioissa kuten sairaalan pitkäaikaisosastolla.

Kirjallisuutta

(jäsennelly luvuittain)

Aluksi

¹ Staffans, A. (2004) Vaikuttavat asukkaat. Vuorovaikutus ja paikallinen tieto kaupunkisuunnittelun haasteina. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja A 29. Espoo: Yliopistopaino Oy.

Manninen, R. (2004) Osallistuminen aluerakentamis- ja kehittämishankkeissa. Esimerkkejä osallistumiskäytännöistä. YIT & YTK. Julkaisematon käsikirjoitus.

² Evans, G.W. & Cohen, S. (1987) Environmental Stress. Teoksessa Stokols, D. & Altman, I. (toim.) Handbook of Environmental Psychology. Vol. 1. New York: John Wiley & Sons.

Elinympäristön laatu asukkaiden kokemana

³ Carp, F.M. (1987) Environment and aging. In Stokols, D. & Altman, I. (ed.): Handbook of Environmental Psychology, vol 1. New York: John Wiley.

Stokols, D. (1979) A congruence analysis of human stress. In Sarason, I.G. & Spielberger, C.D. (ed.): Stress and anxiety. Vol. 6, 27–53. New York: Wiley.

Zimring, C. Carpman, J.R. & Michelson, W. (1987) Design for Special Populations: Mentally Retarded Persons, Children, Hospital Visitors. In Stokols, D. & Altman, I. (ed.): Handbook of Environmental Psychology, vol 1. New York: John Wiley.

Wallenius, M. (1996) Arkiympäristön tuki hyvinvoinnin lähteenä. Henkilökohtaisten projektien näkökulma ihmisen ja ympäristön yhteensopivuuteen; yhteys elämäntyytyväisyyteen ja masentuneisuuteen. Acta Universitas Tamperensis, ser A, vol. 530. Vammala: Vammalan kirjapaino.

Wallenius, M. (1999) Personal projects in everyday places) Perceived supportiveness of the environment and psychological well-being. Journal of Environmental Psychology, 19, 131–143.

⁴ Lindberg, E. Hartig, T. Garvill, J. & Gärling, T. (1992) Residential-location Preferences across the Life Span. Journal of Environmental Psychology, 12, 187–198.

Brown, B. Perkins, D.D. Brown, G. (2003) Place Attachment in a revitalizing neighbourhood: Individual and block levels of analysis. Journal of Environmental Psychology, 23, 259–271.

⁵ van Kamp, I. Leidelmeijer, K. Marsman, G. & de Hollander, A. (2003) Urban environmental quality and human well-being. Towards a conceptual framework and demarcation of concepts; a literature study. Landscape and Urban Planning, 65, 5–18.

⁶ Kytä, M. (2003) Elinympäristön koetut laatutekijät ja niiden ekotehokas saavutettavuus. Meneillään oleva tutkimushanke Ympäristöministeriön Ympäristöklusteritutkimusohjelmassa.

- ⁷ Nevalainen, R. Staffans, A. & Vuorela, P. 1990: Asumisen laadun arviointi ja tutkiminen. Kokoava tutkimus asumisen laatuun vaikuttavista tekijöistä. Yhdyskuntasuunnittelun täydennyskoulutuskeskus. Julkaisu B 60. Espoo: TKK Offset.
- ⁸ Stedman, R.C. (2002) *Toward a Social Psychology of Place: Predicting Behavior from Place-Based Cognitions, Attitude, and Identity*. *Environment and Behavior*, Vol. 34, No. 5, 561–581.
- ⁹ Bonnes, M. & Bonaiuto, M. (1995) *Expert and Layperson Evaluation of Urban Environmental Quality: The 'Natural' versus the 'Built' Environment*. Teoksessa Guerriei, Y. Alexander, N. Chase, J. & O'Brien, M. (toim.) *Values and the Environment. A Social Science Perspective*. Chichester: John Wiley & Sons.
- ¹⁰ Bonaiuto, M. & Bonnes, M. (2002) *Residential satisfaction in the Urban Environment within the UNESCO-MAB Rome Project*. Teoksessa Aragones, J.I. Francescato, G. & Gärling, T. (toim.) *Residential Environments. Choice, Satisfaction, and Behavior*. Westport, Connecticut: Bergin & Garvey.
- Kanninen, V. & Bäcklund, P. (2002) *Metro-
polin reunalla – havaintoja jälkiesikaupungillisesta elämästä*. Teoksessa Keskinen, V. Tuominen, M. & Vaattovaara, M. (toim.) *Helsinki – pohjoinen metropoli. 16 ajankohtaisnäkökulmaa Helsingistä suurkaupunkina*. Helsingin kaupungin tietokeskus. Jyväskylä: Gummerus.
- ¹¹ Kyttä, M. (2003b) *Children in Outdoor Contexts - Exploring the childfrienliness of Finnish and Belarushian settings* through the concepts of affordances and independent mobility. *Esitarkastuksessa oleva väitöskirja*.
- ¹² Virtanen, A. (2000) *Tilasta paikkaan, esteetikasta ekologiaan. Maantieteellisiä tulkintoja eletystä kaupungista*. *Maantieteen väitöskirja*. Turun yliopiston julkaisuja, sarja C, osa 155.
- ¹³ Hidalgo, M.C. & Hernandez, B. (2001) *Place Attachment: Conceptual and Empirical Questions*. *Journal of Environmental Psychology*, 21, 273–281.
- ¹⁴ Imamoglu, V. & Imamoglu, E.O. (1996) *Assessment of Home Environments. Feelings of Control and Satisfaction*. Teoksessa Gray, M. (ed.): *Evolving Environmental Ideals. Changing Ways of Life, Values and Design Practices*. *Book of Proceedings, 14th Conference of the International Association for People-Environmental Studies*. Stockholm, July 30 – August 3. ss. 177–183.
- ¹⁵ Preiser, W.F.E. Rabinovitz, H.Z. & White, E.T. (1988) *Post-Occupancy Evaluation*. New York: Van Nostrand Reinhold Company.
- ¹⁶ Ceccato, V.A. (1998) *Assessing Residential Quality of Life: Three Case-Studies in Stockholm County*. *Kungliga Tekniska Högskolan, Division of Regional Planning, report 44*.
- de Laval, S. (1997) *Planerare och boende i dialog. Metoder för utvärdering*. *Kungliga Tekniska Högskolan: Institutionen för Arkitektur och stadsbyggnad*. Göteborg: Majornas Copyprint Ab.
- ¹⁷ Guttu, J. & Martens, J. D. (1998) *Sentrums-nære byboliger. Survey til beboere i sju norske byer*. *Prosjektrapport, 10*. Norsk institutt for by- og regionforskning.

¹⁸ Ambrose, I. (1996) Beboernes opfattelse af bomiljøet) hvordan skal man forklare det? Teoksessa Ambrose, I. & Paulsson, J. (toim.) Metoder til evaluering af boliger og boligbebyggelser. SBI-rapport 262. Statens Byggeforskningsinstitut.

Yhteisöllisyys

¹⁹ Aura, S. Horelli, L. & Korpela (1997) Ympäristöpsykologian perusteet. Porvoo: WSOY.

Horelli, L. (1981) Ympäristöpsykologia. Espoo: Weilin & Göös.

²⁰ Bäcklund, P. & Korhonen, H. (1998) Paikallisyhteisön käsite ja asumisen arki. Juurtumisen, asukasaktiivisuuden ja sosiaalisen vuorovaikutuksen tarkastelua. Helsingin kaupungin tietokeskus, keskustelualoitteita 1.

²¹ Silvennoinen, H. & Hirvonen, J. (2002) Koti kerrostalossa. Asukkaiden arjen kokemuksia asumisestaan. Ympäristöministeriö, Suomen ympäristö 575. Helsinki: Edita Prima oy.

²² Mesch, G.S. & Manor, O. (1998) Social Ties, Environmental Perception, and Local Attachment. *Environment and Behavior*, 30(4), 504–519.

²³ Hidalgo, M.C. & Hernandez, B. (2001) Place Attachment: Conceptual and Empirical Questions. *Journal of Environmental Psychology*, 21, 273–281.

²⁴ Horelli, L. (2003) Participatory Planning as a Research Method. Key note speech at the International Conference "Methodologies in Housing Research", Stockholm 22–24 September 2003.

²⁵ Horelli, L. (1994) Lasten näköinen elinympäristö. Kokemuksia yhdyskuntasuun-

nittelun, ja ehkäisevän sosiaalipolitiikan välisestä yhteistyöstä Kiteen Rantalan ala-asteella. Helsinki) Ympäristöministeriö ja Sosiaali- ja terveysministeriö.

Jovero, S. & Horelli, L. (2002) Nuoret ja paikallisuuden merkitys. Nuorten ympäristösuhteen tarkastelua Vantaan Koivukylä-Havukosken alueella. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisu, B 84. Espoo: Otamedia.

²⁶ Skjaeveland, O. & Gärling, T. & Maeland, J.G (1996) A multidimensional measure of neighbouring. *American Journal of Community Psychology*, 24, 413–435.

Skjaeveland, O. & Gärling, T. (1997) Effects of Interactional Space on Neighbouring. *Journal of Environmental Psychology*, 17, 181–198.

²⁷ Gehl, J. (1987) *Life Between Buildings*. New York: Van Nostrand Reinhold Company.

²⁸ Horelli, L. (1993) *Asunto psykologisenä ympäristönä*. Väitöskirja. Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosaston tutkimuksia 3. Espoo: Teknillinen korkeakoulu.

²⁹ Gehl, J. (1987) *Life Between Buildings*. New York: Van Nostrand Reinhold Company.

³⁰ Skjaeveland, O. & Gärling, T. (1997) Effects of Interactional Space on Neighbouring. *Journal of Environmental Psychology*, 17, 181–198.

³¹ Kyttä, M. (1997) Tiiviin asuin ympäristön kokeminen. Teoksessa Aarrevaara, E. Kyttä, M. Välkepinta, N. Tommila, M. Kukkonen, H.: Liian tiivis asuttavaksi? Tutkimus tiiviisti rakennettujen perinteisten kylien rakenteesta ja asukkaiden kokemuksista. TKK, arkkitehtiosaston julkaisu, 41.

³² Ks. esim. Lasten liikuntapaikkojen suunnittelu. Opetusministeriö, liikuntapaikkajulkaisu, 83. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Esteettisyys

³³ Appleton, J. (1975) *The Experience of Landscape*, John Wiley, New York.

³⁴ Kaplan, S. (1988) Perception and landscape conceptions and misconceptions. Teoksessa Nasar, J.L. (toim.) *Environmental Aesthetics. Theory, Research & Applications*. Cambridge: Cambridge University Press. pp. 45–55.

Kaplan, S. (1995) The Restorative Benefits of Nature: Toward an Integrative Framework. *Journal of Environmental Psychology*, 15, 169–182.

Kaplan, R. Kaplan, S. & Brown, T. (1989) Environmental Preference. A Comparison of Four Domains of Predictors. *Environment & Behavior*, Vol. 21, no. 5, 509–530.

Kaplan, R. Kaplan, S. & Ryan, R.L. (1998) *With People in Mind. Design and Management of Everyday Nature*. Washington D.C) Island Press.

³⁵ Kaplan, S. (1987) Aesthetic, Affect, and Cognition. *Environmental Preference from an Evolutionary Perspective*. *Environment & Behavior*, Vol. 19, no. 1, 3–32.

³⁶ Korpela, K. & Kyttä, M. (1991) Ympäristöanalyysi Tampereella. Teoksessa Burman, C. Honkanen, M. Koho, T. Korpela, K. Kyttä, M. Lehtonen, H. Siitonen, P. Säätelä, S. & Tuovinen P.: *Ympäristön kokeminen ja havainnollistaminen. Esteettisesti ja laadullisesti korkeatasoinen fyysinen ympäristö*

ja uudet suunnittelutekniikat (Essu). Osa 2. Valtion teknillinen tutkimuskeskus, tiedotteita. Espoo.

³⁷ Lynch, K. (1960) *The Image of the City*. Harvard: The MIT Press.

³⁸ Herzog, T.R. & Leverich, O.L. (2003) Searching for legibility. *Environment & Behavior*, Vol. 35, No. 4, 459–477.

³⁹ Nasar, J.L. (1989) Perception, Cognition, and Evaluation of Urban Places. Teoksessa Altman, I. & Zube, E.H. (toim.) *Public Places and Spaces. Human Behavior and Environment. Advances in Theory and Research*, 10. New York: Plenum Press. pp. 31–56.

⁴⁰ Korpela, K. & Kyttä, M. (1991) Ympäristöanalyysi Tampereella. Teoksessa Burman, C. Honkanen, M. Koho, T. Korpela, K. Kyttä, M. Lehtonen, H. Siitonen, P. Säätelä, S. & Tuovinen P.: *Ympäristön kokeminen ja havainnollistaminen. Esteettisesti ja laadullisesti korkeatasoinen fyysinen ympäristö ja uudet suunnittelutekniikat (Essu)*. Osa 2. Valtion teknillinen tutkimuskeskus, tiedotteita. Espoo.

⁴¹ Hagerhall, C.M. (2000) Clustering predictors of landscape preference in the traditional Swedish cultural landscape: Prospect-refuge, mystery, age and management. *Journal of Environmental Psychology*, 20, 83–90.

⁴² Nasar, J.L. (1998) *The Evaluative Image of the City*. Thousand Oaks, California: Sage Publications, Inc.

⁴³ Hentilä, H-L. Wiik, M. (2003) Kaupunkikuva asukkaiden kokemana. Vantaan kokeiluprosjektin kuvaus. Suomen ympäristö 619.

- ⁴⁴ Devlin, K. & Nasar, J.L. (1989) The beauty and the beast: Some preliminary comparisons of 'high' versus 'popular' residential architecture and the public versus architect judgments of same. *Journal of Environmental Psychology*, 9, 333–344.
- ⁴⁵ Kyttä, M. (1990) Mikä tekee Salosta Salon? Asumis- ja ympäristökulttuuri Suomessa -tutkimusraportti. Teknillinen korkeakoulu, arkkitehtiosasto, julkaisu B9.
- ⁴⁶ Rapoport, A. (1982) *The Meaning of the Built Environment. A Nonverbal Communication Approach*. Beverly Hills: Sage Publications.
- ⁴⁷ Kyttä, M. (1994) Sokeat päädyt ja sikakorkeat kivijalat – asukkaiden ja asiantuntijoiden arviointeja alueesta. Julkaisematon käsikirjoitus. Teknillinen korkeakoulu, Rakennetun ympäristön tutkimuslaitos.
- ⁴⁸ Kyttä, M. (2003) Kivikon auditointi: käyttäjänäkökulma. Käsikirjoitus Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston TKK:lta tilaamasta Kivikon auditoinnista.
- ⁴⁹ Korpela, K. & Kyttä, M. (1991) Ympäristöanalyysi Tampereella. Teoksessa Burman, C. Honkanen, M. Koho, T. Korpela, K. Kyttä, M. Lehtonen, H. Siitonen, P. Säätelä, S. & Tuovinen P.: Ympäristön kokeminen ja havainnollistaminen. Esteettisesti ja laadullisesti korkeatasoinen fyysinen ympäristö ja uudet suunnittelutekniikat (Essu). Osa 2. Valtion teknillinen tutkimuskeskus, tiedotteita. Espoo.
- ⁵⁰ Carles, J.L. Barrio, I.L. & de Lucio, J.V. (1999) Sound influence on landscape values. *Landscape and Urban Planning*, 43, 191–200.
- ⁵¹ Korpela, K. & Kyttä, M. (1991) Ympäristöanalyysi Tampereella. Teoksessa Burman, C. Honkanen, M. Koho, T. Korpela, K. Kyttä, M. Lehtonen, H. Siitonen, P. Säätelä, S. & Tuovinen P.: Ympäristön kokeminen ja havainnollistaminen. Esteettisesti ja laadullisesti korkeatasoinen fyysinen ympäristö ja uudet suunnittelutekniikat (Essu). Osa 2. Valtion teknillinen tutkimuskeskus, tiedotteita. Espoo.
- ⁵² Kyttä, M. (1990) Mikä tekee Salosta Salon? Asumis- ja ympäristökulttuuri Suomessa -tutkimusraportti. Teknillinen korkeakoulu, arkkitehtiosasto, julkaisu B9.
- ⁵³ Nasar, J.L. (1998) *The Evaluative Image of the City*. Thousand Oaks, California: Sage Publications, Inc.

Turvallisuus

- ⁵⁴ Hirvonen, J. (2000) Kahden ammattiryhmän asumisvalintojen erityispiirteitä. Teoksessa Ilmonen, M. Hirvonen, J. Korhonen, H. & Lankinen, M.: Rauhaa ja karnevaaleja. Tieto- ja taitoammattilaisten asumistavoitteet Helsingin seudulla. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja tutkimuskeskuksen julkaisuja B 75.
- ⁵⁵ Virtanen, A. (2000) Tilasta paikkaan, estetiikasta ekologiaan. Maantieteellisiä tulkintoja eletystä kaupungista. Maantieteen väitöskirja. Turun yliopiston julkaisuja, sarja C, osa 155.
- ⁵⁶ Listerborn, C. (2002) Trygg stad. Diskurser om kvinnors rädslo i forskning, policyutveckling och lokal praktik. Doktorsavhandlingar vid Chalmers tekniska högskola. Chalmers, Göteborg: Reproservice.

- Loewen, L.J. Steel, G.D. & Suedfeld, P. (1993) Perceived safety from crime in the urban environment. *Journal of Environmental Psychology*, 13, 323–331.
- Perkins, D.D. Wandersman, A. Rich, R.C. & Taylor, R.B. (1993) The psysical environment of street crime: Defensible space, territoriality and incivilities. *Journal of Environmental Psychology*, 13, 29–49.
- ⁵⁷ Blakely K. S. (1994) Parents' Conceptions of Social Dangers to Children in the Urban Environment. *Children's Environments*, 11(1), 16–25.
- Tuominen, M. (1999) Turvallinen Helsinki. Pahoinpitelyrikollisuus Helsingissä. Helsingin kaupungin tietokeskus, tutkimuksia 10.
- Valentine, G. (1995) Stranger-Danger: the impact of parental fears on children's use of space. Paper presented at the International Conference, Building Identities. Amsterdam, The Netherlands.
- ⁵⁸ Valentine, G. (1997) Gender, children and cultures of parenting. Teoksessa Camstra, R. (toim.): Growing up in a changing urban landscape. Assen, The Netherlands: Van Gorcum.
- ⁵⁹ Koskela, H. (1999) Fear, Control & Space. Geographies of Gender, Fear of Violence, and Video Surveillance. Maantieteen väitöskirja. Helsingin yliopiston maantieteen laitoksen julkaisuja, A 137.
- Day, K. Stump, C. & Carreon, D. (2003) Confrontation and loss of control: Masculinity and men's fear in public space. *Journal of Environmental Psychology*, 23, 311–322.
- ⁶⁰ Newman, O. (1972) Defensible Space: Crime Prevention Through Urban Design. New York: Macmillan.
- ⁶¹ Brantingham, P.L. & Brantingham, P.J. (1993) Nodes, Paths and Edges: Considerations on the Complexity of Crime and the Physical Environment. *Journal of Environmental Psychology*, 13, 3–28.
- ⁶² Grönlund, B. (2000) On CPTED Crime Prevention through Urban Design. Paper presented in Rådberg seminar 'Towards the Humane City for the 21st century' in Stockholm, 28.9.2003.
- ⁶³ Lapintie, K. (1997) Kaupunkisuunnittelu hyvän ympäristön määrittelijänä. Teoksessa Taipale & Schulman (toim.): Koti Helsingissä. Urbaanin asumisen tulevaisuus. Helsingin kaupungin tietokeskus.
- ⁶⁴ Nasar, J.L. & Fisher, B. (1993) 'Hot spots' of fear and crime: A multi-method investigation. *Journal of Environmental Psychology*, 13, 187–206.
- ⁶⁵ Forebyggelse af kriminalitet (1996) En undersøgelse af seks boligområder i Københavns omegn. SBI-Byplanlægning, 72. Statens byggeforskningsinstitut.
- ⁶⁶ Kaplan, R. Kaplan, S. & Ryan, R.L. (1998) With People in Mind. Design and Management of Everyday Nature. Washington D.C: Island Press.
- ⁶⁷ Uzzell, D. (2001) Railway Stations as Settings for Affordances of Crime. Esitys EDRA (Environmental Design Research Association) konferenssissa 3.–6.7. Edinburgissa, Scotlannissa.
- ⁶⁸ <http://www.vesahonkonenarchitects.com/>

Elvyttävyys

⁶⁹ Kaplan, R., & Kaplan, S. (1989) *The Experience of Nature: A Psychological Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.

⁷⁰ Korpela, K. (2000) Elvyttävyyden mittari. Verkkojulkaisussa Kyttä, M., Kaaja, M. (toim.) Vuorovaikutteisen suunnittelun ja tutkimuksen menetelmäpaketti. <http://www.hut.fi/Yksikot/YTK/koulutus/metodikortti/Metodit.html>

⁷¹ van den Berg, Sander A. Koole L. & van der Wulp, N.Y. (2003) Environmental preference and restoration: (How) are they related? *Journal of Environmental Psychology*, 23, 135–146

Staats, H. Kieviet, A. & Hartig, T. (2003) Where to recover from attentional fatigue: An expectancy-value analysis of environmental preference. *Journal of Environmental Psychology*, 23, 147–157.

⁷² Korpela, K. & Hartig, T. (1996) Restorative qualities of favorite places. *Journal of Environmental Psychology*, 16, 221–233.

Korpela, K., Hartig, T., Kaiser, F. & Fuhrer, U. (2001) Restorative Experience and Self-Regulation in Favorite Places. *Environment & Behavior*, 33, 572–589.

Korpela, K., Päivänen, J., Sairinen, R., Tienari, S., Wallenius, M. & Wiik, M. (2001) Melukylä vai mansikkapaikka? Asukkaiden ja asiantuntijoiden näkemyksiä asuinalueiden terveellisyydestä. Helsinki: Ympäristöministeriö, 2001. 187 s. (Suomen ympäristö 467).

⁷³ Seppänen, M. (2001) Liipolan onni. Asuinalueen sosiaalinen erilaistuminen ja merkitys asukkaille. Helsinki: Yliopistopaino.

⁷⁴ Korpela, K., Päivänen, J., Sairinen, R., Tienari, S., Wallenius, M. & Wiik, M. (2001) Melukylä vai mansikkapaikka? Asukkaiden ja asiantuntijoiden näkemyksiä asuinalueiden terveellisyydestä. Helsinki: Ympäristöministeriö, 2001. 187 s. (Suomen ympäristö 467).

⁷⁵ Korpela, K. (2003) Negative mood and adult place preference. *Environment & Behavior*, Vol. 35, No. 3, 331–346.

⁷⁶ Korpela, K. (1995) Developing the Environmental Self-Regulation Hypothesis. Psykologian väitöskirja. Acta Universitas Tamperensis, ser A, vol 446.

⁷⁷ <http://www.arkkimikko.fi>

⁷⁸ ks. Gehl, J. & Gemzøe, L. (2001) *New city spaces*. Copenhagen: The Danish Architectural Press.

⁷⁹ Vänskä-Nissilä, M. (2001) *Melumuuritalo*. Arkkitehti, 6, 90.

⁸⁰ <http://www.hut.fi/Yksikot/YTK/koulutus/metodikortti/Metodit.html>

Toiminnallisuus

⁸¹ Korhonen, H. (2000) Asunnosta toiveiden kodiksi. Teoksessa Ilmonen, M. Hirvonen, J. Korhonen, H. & Lankinen, M.: *Rauhaa ja karnevaaleja. Tieto- ja taitoammattilaisten asumistavoitteet Helsingin seudulla*. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisu B 75.

⁸² Gibson, J.J. (1979/1986) *The Ecological Approach to Visual Perception*. Hillsdale, New Jersey) Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

- ⁸³ Barker, R.G. (1968) *Ecological psychology: Concepts and methods for studying the environment of human behavior*. Stanford, CA) Stanford University Press.
- ⁸⁴ Gehl, J. (1987) *Life Between Buildings*. New York: Van Nostrand Reinhold Company.
- ⁸⁵ Jones, O (2000) *Melting geography. Purity, disorder, childhood and space*. In Holloway, S.L. & Valentine, G. (ed.) *Children's geographies. Playing, living, learning*. London: Routledge. pp. 29 - 47.
- ⁸⁶ Kyttä, M. Kaaja, M. & Horelli, L. (2003) *Children's Environmental dreams interpreted by a web-based participation game*. Hyväksytty julkaistavaksi *Environment & Behavior* -lehdessä.
- ⁸⁷ Hirvonen, J. (2000) *Kahden ammattiryhmän asumisvalintojen erityispiirteitä*. Teoksessa Ilmonen, M. Hirvonen, J. Korhonen, H. & Lankinen, M.: *Rauhaa ja karnevaaleja. Tieto- ja taitoammattilaisten asumistavoitteet Helsingin seudulla. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisu B 75*.
- Seppänen, M. (2001) *Liipolan onni. Asuinalueen sosiaalinen erilaistuminen ja merkitys asukkaille*. Helsinki: Yliopistopaino.
- ⁸⁸ Bäcklund, P. Maury, J. & Vuolanto, T. (2002) *Helsingin yleiskaava 2002. Tutkimus asukkaiden osallisuudesta kaupungin kehittämisessä*. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston julkaisu, 12.
- ⁸⁹ Kyttä, M. Lainevuori, A. & Päivänen, J. (2000) *Turvallisen matkan päässä kaupungista. Lahden seudun pientaloalueet suunnitelmassa ja asuinpaikkoina. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisu B 79*. Espoo: Otamedia.
- ⁹⁰ Kyttä, M. Lainevuori, A. & Päivänen, J. (2000) *Turvallisen matkan päässä kaupungista. Lahden seudun pientaloalueet suunnitelmassa ja asuinpaikkoina. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisu B 79*. Espoo: Otamedia.
- ⁹¹ Ojanen, K. (1995) *Vaikutusten arviointi asemakaavoituksessa. Selostus kokeiluprosjektista. Hämeenlinnan kaupungin teknisen viraston asemakaavatoimisto*.
- ⁹² Horelli, L. (1993) *Asunto psykologisenä ympäristönä. Väitöskirja. Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiosaston tutkimuksia 3*. Espoo: Teknillinen korkeakoulu.
- ⁹³ Silvennoinen, H. & Hirvonen, J. (2002) *Koti kerrostalossa. Asukkaiden arjen kokemuksia asumisestaan. Ympäristöministeriö, Suomen ympäristö 575*. Helsinki: Edita Prima oy.
- ⁹⁴ Giuliani, V. Bonnes, M. Amoni, F. & Bernard, Y. (1988) *Home and the theory of place*. Teoksessa Canter, D. Krampen, M. & Stea, D. (toim.) *Environmental Perspectives. Ethnoscapes: Current Challenges in the Environmental Social Sciences*. Aldershot: Avebury.
- ⁹⁵ <http://www.rikosentorjunta.fi/16529.htm>
- ⁹⁶ Horelli, L. (1981) *Ympäristöpsykologia*. Espoo: Weilin & Göös.

Eri asukasryhmien ympäristölliset toiveet ja pyrkimykset

- ⁹⁷ Kyttä, M. (1995) *Lintujen musiikkia. Arkkitehtonisen ympäristön vaikutus kehitysvammaisten kuntoutustyössä. Teknillinen korkeakoulu, arkkitehtiosasto, Sosiaali- ja*

terveydenhuollon tekniikan ja rakentamisen instituutti, julkaisuja 30/1995.

⁹⁸ ks. esim. <http://www.hut.fi/Yksikot/SOTERA/>

⁹⁹ Wiik, M. (2003, tulossa) Eri väestöryhmien elinympäristöön kohdistuvia tarpeita. Esiselvitys. Ympäristöministeriö.

¹⁰⁰ esim. Carp, F.M. (1987) Environment and aging. In Stokols, D. & Altman, I. (ed.): Handbook of Environmental Psychology, vol 1. New York) John Wiley.

Horelli, L. - Vepsä, K. (1995) Ympäristön lapsipuolet. Helsinki: ITLA.

Kyttä, M. & Horelli, L. (2002) Lasten kehitystä tukeva ympäristö. Teoksessa Lasten liikuntapaikkojen suunnittelu. Nuori Suomi. Opetusministeriön liikuntapaikkajulkaisu. Helsinki: Rakennustieto Oy.

¹⁰¹ Kyttä, M. (2003) Children in Outdoor Contexts. Affordances and Independent Mobility in the Assessment of Environmental Child Friendliness. Väitöskirja. Teknillinen korkeakoulu, Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja, A28.

¹⁰² Chawla, L. (2002) Growing Up in an Urbanising World. London: Earthscan Publications Ltd.

¹⁰³ Hillman, M. Adams, J. & Whitelegg, J. (1990) One False Move... A Study of Children's Independent Mobility. Publications of the Policy Studies Institute. London.

Kyttä, M. (1997) Children's independent mobility in urban, small town, and rural environments. In Camstra (ed.) Growing up in a changing urban landscape. Assen: Van Gorcum.

¹⁰⁴ Rissotto, A. & Tonucci, F. (2002) Freedom of movement and environmental knowledge in elementary school children. Journal of Environmental Psychology, vol. 22, 1-2, 65-77.

¹⁰⁵ Davis, A.. & Jones, L.J. (1996) Children in the urban environment: an issue for the new public health agenda. Health & Place, Vol. 2, No. 2, 107-113.

Hüttenmoser, M. (1995). Children and Their Living Surroundings: Empirical Investigations into the Significance of Living Surroundings for the Everyday Life and Development of Children. Children's Environments, 12(4), 403-413.

Prezza, M. Stefania, P. Morabito, C. Cinzia, S. Alparone, F.R. Guiliani, M.V. (2001) The Influence of Psychosocial and Urban Factors on Children's Independent Mobility and Relationship to Peer Frequentation. Journal of Community and Applied Social Psychology, vol 11 (Number 6), 435-450.

¹⁰⁶ Johansson, M. (2002) Social dangers as constraints for pro-environmental travel modes - the perception of parents in England and Sweden. Paper presented at the 17th conference of the International Association for People-Environment Studies, 23-27 July, 2002, A Coruña, Spain.

¹⁰⁷ Kyttä, M. (2003) The Extent of Children's Independent Mobility and the Number of Actualized Affordances as Criteria of a Child-Friendly Environment. Hyväksytty julkaistavaksi Journal of Environmental Psychology -lehdessä.

¹⁰⁸ Jovero, S. & Horelli, L. (2002) Nuoret ja paikallisuuden merkitys? Nuorten ympäristösuhteen tarkastelua Vantaan Koivukylä-

Havukosken alueella. Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja. Espoo TKK/YTK julkaisuja 2002 B 84.

¹⁰⁹ Cooper Marcus, Clare, (1974) Children in Residential Areas: Guidelines for Designers. *Landscape Architecture*, vol. 65, no. 5, 372–377.

¹¹⁰ Hillman, M. & Adams, J. (1992) Children's Freedom and Safety. *Children's Environments* 9 (2), 10–22.

¹¹¹ Lindholm, G. (1995) Schoolyards: The significance of place properties to outdoor activities in schools. *Environment & Behavior*, vol. 27, no 3, 259–294.

¹¹² Kyttä, M. (2003) Elinympäristön koetut laatutekijät ja niiden ekotehokas saavutettavuus. Meneillään oleva tutkimushanke Ympäristöministeriön Ympäristöklusteri-tutkimusohjelmassa.

¹¹³ Fuhrer, U. Kaiser, F. & Hartig, T. (1993) Place attachment and mobility during leisure time. *Journal of Environmental Psychology*, 13, 309–321.

¹¹⁴ Horelli, L. (2003) Environmental child-friendliness, a challenge to research and practice. Julkaisemattomassa teoksessa: Horelli & Prezsa (toim.) *Proceedings from the Symposium at Villa Lante*. Rooma, 10. kesäkuuta 2003.

¹¹⁵ Staffans, A. (1994) Asukkaat ja lähiö-arkkitehti, Pihlajistossa uusia työtapoja etsimässä. Ympäristöministeriö, Yhdyskuntasuunnittelu- ja rakennustutkimuksen neuvottelukunta. Julkaisu, 5.

¹¹⁶ Kare, P. Kanninen, V. Päivänen, J. & Vuorinen, J. (1998) Asukkaiden Helsinki. Asunorakentamisen ideakilpailun satoa. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, Helsingin kaupungin kiinteistövirasto, Helsingin kaupungin tietokeskus. Helsinki: Oy Edita Ab.